І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНСоюз: HEnderson 5-8740
Тел.: в Ню Йорку: BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXIX. Ч. 47. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 13-го БЕРЕЗНЯ 1962 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, MARCH 13, 1962 No. 47. VOL. LXIX.

КОНҐРЕС ПОЧИНАЄ ПЕРЕСЛУХАННЯ В СПРАВІ ТАРИФІВ І ГРОМАДЯНСЬКИХ ПРАВ

Вашингтон. — 11-го березня Конґрес почав переслухання в справі двох законопроєктів, які викликають сильний спротив поважної частини сенаторів і конґресменів. Палатна Комісія Способів і Засобів почала розглядати справу законопроєкту про повновласті для Президента зменшувати торговельні тарифи, щоб ця країна могла з успіхом конкурувати з европейськими країнами та за допомогою більшого експорту збалянсувати платничий дефіцит, що спричиняє відплив долярів за кордон. Ці переслухання мають тривати довший час, бо треба буде переслухати 240 свідків. Палатна Правнича Підкомісія почала переслухання в справі законопроєкту про охорону громадянських прав. Важливим пунктом в цьому проєкті є те, щоб не дозволити позбавляти виборчих прав деяких неґритянських виборців на тій основі, що вони не володіють належно англійською мовою. В цій самій справі в найближчому тижні почне переслухання і Сенатська Правнича Підкомісія. Президент Кеннеді вже давніше заявив, що торговельний законопроєкт є найважливішим для ЗДА, бо від нього залежить співпраця цієї країни зі своїми союзниками в Европі і Азії. Про важливість цього законопроєкту свідчить і той факт, що аж 7 членів Президентового кабінету мають зізнавати про конечність редукції торговельних тарифів із закордонними країнами. Першим зізнаватиме секретар торгівлі Лютер Г. Годжес. За державного секретаря Діна Раска свідчитиме виконний державний секретар Джордж В. Болл, бо Раск є тепер в Женеві. Новий закон має заступити теперішній, якого важність кінчається 30-го червня цього року, і який прийнятий був ще 1934-го року, але його пізніше продовжували і доповняли. Немає сумніву, що Конґрес прийме новий закон, але не є відомо, чи він погодиться на той проєкт, що його предложив уряд. Численні конґресмени і сенатори є під тиском промислових кол із своїх виборчих округ, які противляться тому, щоб надто зменшувати торговельні тарифи, бо тоді деякі промисловості в цій країні не можуть конкурувати з дешевшими закордонними товарами. Переслухання в цій справі мають тривати повний місяць. В засаді обидві партії погоджуються з тим, що треба ухвалити новий закон, але існує сумнів, чи урядовий проєкт буде прийнятий без змін. Щодо законопроєкту про охорону громадянських прав, то сумніваються, чи він буде прийнятий на цій сесії.

„ЗДА це джерело сили для всього вільного світу" — Кеннеді

Маямі Біч, Флорида. — Президент Кеннеді, промовляючи 10-го березня до 3,000 демократів на партійному прийнятті, заявив, що коли б ЗДА не виконали своїх зобов'язань у відношенні до своїх союзників, то „впала б вся основа волі", бо „ЗДА — це джерело сили для всього вільного світу". І тому ця країна мусить нести тягар своїх зобов'язань від Берліну до Лаосу, хоч це не так легко. Але зате ця ґенерація американців матиме більше значення в історії. Головною ціллю демократичних зборів було зібрати більше як $300,000 на виборчий фонд, що в більшості залишається на Флориді, де демократи хочуть вибрати 4-ох нових конґресменів, яких дістала Флорида у зв'язку з новим розподілом мандатів. Президент закликав перенайменувати двох демократичних кандидатів, які мають противників: сенатора Джорджа Сматера і конґресмена Данта Б. Фасцелла. Президент передбачав світле майбутнє для Флориди, де є летунські бази для космічних літаків-ракет. Пізнавання космічних просторів йде так швидко, казав Президент, що не можна знати, яка буде користь із космічних летів для цілої країни і для Флориди. Але вже в найближчому році треба буде на п'ять разів збільшити базу Крайової Космічної і Аеронавтичної Адміністрації.

Едвард МекКормек зголосив свою кандидатуру на сенатора в Массачусетсі

Бостон. — Головний прокуратор стейту Массачусетс, небіж спікера Палати Репрезентантів Джана МекКормека, офіційно зголосив свою кандидатуру на пост сенатора в тому стейті, який тепер займає Бенджемін А. Смит, що був найменований на сенатора після того, як це становище опорожнилося після вибору Кеннеді на президента в листопаді 1960-го року. Сподіваються, що за найменування на демократичного кандидата буде йти боротьба між МекКормеком і молодшим братом Президента — Едвардом Кеннеді, який тепер є асистентом окружного прокуратора в Бостоні. Від республиканців на цей пост мають кандидувати Джордж Кебот Ладж або конґресмен Лоренс Куртіс. Ладжів батько був сенатором перед тим, поки не став амбасадором до ОН, і його пра-прадід займав те становище майже 50 років тому, бо від 1916-го року. Едвард Кеннеді у вівторок 13-го березня має заявитися, чи він старатиметься про найменування на демократичного кандидата на сенатора.

В АМЕРИЦІ

● **З Білого Дому** повідомили, що заповіджені на 25-го березня телевізійні виступи президента Кеннеді і прем'єра Хрущова не відбудуться, бо їх пересунено на осінь цього року тому, що в березні має відбутися конференція в Женеві в справі роззброєння і контролі атомової зброї, і ця конференція ще не буде закінчена до 25-го березня. Телевізійні промови Кеннеді і Хрущова мали бути зарекордовані і одночасно надавані у Вашингтоні та Москві.

● **Преса підкреслює**, що 7-го березня президент Кеннеді мав дуже багато праці, а по полудні ще й відбув півгодинну конференцію з представниками преси, де, як пише відомий журналіст Джеймс Рестон, легко відповів на запити журналістів, тільки деяку трудність мав при відповіді журналістці Мей Крейґ, яка хотіла знати, в якім характері їздив за кордон Президентів брат Роберт Кеннеді, і чи та поїздка дала якісь користі.

● **Рільничий департамент** повідомляє, що в 1961-му році брутто прибутки фармерів виносили дол. 39,600,000,000, на дол. 1,500,000,000 більше, як у 1960-му році, але чисті прибутки (нетто) становили тільки дол. 12,700,000,000, на один більйон більше від 1960-го року. Найбільші прибутки фармерів були в 1948-му році, коли вони становили дол. 17,800,000,000.

● **До Бостону**, Массачусетс, прибув колишній англійський прем'єр Антоні Іден, який там перебув три дні в Баптистському шпиталі, а в п'ятницю 9-го березня відлетів із своєю дружиною до Ню Йорку. В суботу 10-го березня лорд Антоні Авон відлетить із дружиною до Лондону.

УКРАЇНЦІ НЮ ЙОРКУ, ФІЛЯДЕЛЬФІЇ, ДЖЕРЗІ СИТІ ТА ІНШИХ МІСТ ВІДЗНАЧИЛИ РОКОВИНИ Т. ШЕВЧЕНКА

Минулої суботи й неділі, 10 і 11-го березня, в цілому ряді українських громад відбулися врочисті імпрези для відзначення роковин народження і смерти Тараса Шевченка. Між першими, що відзначали роковини Шевченка в цьому році була велика українська громада у Філядельфії. Святочний Шевченківський концерт відбувся там у суботу, 10-го березня ввечері в концертовій залі Тави Гол. Концерт влаштував під патронатом місцевого Відділу УККомітету відомий мішаний хор „Кобзар" під диригентурою д-ра Антона Рудницького. Як солісти виступали баритон Лев Рейнарович, пяніст Роман Рудницький і віольончеліст Доріян Рудницький. Святочну промову виголосив голова Відділу УКК д-р Володимир Галан. В програмі, започаткованій співом Шевченкового „Заповіту", хор і солісти виконали композиції до слів Шевченка: Лева Ревуцького, Федора Надененка, Юлія Мейтуса, Бориса Лятушинського та Антона Рудницького. На фортепіяні акомпаніювали Роксоляна Гарасимович і Роман Рудницький. Публіка вщерть виповнила залю.

В Ню Йорку Шевченківський концерт відбувся в неділю, 11-го березня. Його влаштували Комітет Об'єднаних Американсько - Українських Організацій та Наукове Товариство ім. Шевченка, а програму приготовив і виконав хор „Думка". Започатковано програму грою американського гимну та співом Шевченкового „Заповіту". Дир. Й. Гіряк продеклямував Шевченкові „Юродивий" і „Сон", попередивши їх відповідним словом у літературному оформленні Юрія Дивнича, хор виконав композиції Лисенка „Хор бранців", С. Людкевича „Косар" та Лисенкову кантату „Б'ють пороги". Закінчено концерт співом „Ще не вмерла Україна". Хором диригував Іван Задорожний, а на фортепіяні акомпаніював Роман Стецура. Солістами в хорі виступали баритон Лев Рейнарович і тенор Б. Пирожак. Концерт відбувся в залі школи Вашингтона Ірвінга.

В Джерзі Ситі імпрезу влаштувала місцеве Товариство „Рідна Школа" під протекторатом Відділу УКК, голова якого п. Вол. Вілик відкрив Академію, після Американського Гимну, що його відіграла оркестра „Сурма" під дириґентурою проф. В. Губіцького, сценічної картини з увітченням портрету Шевченка, співу Шевченкового „Заповіту" у виконанні учнів „Рідної Школи". Святочну промову виголосив д-р Ярослав Падох, після деклямації Ганни Дидик, учениці „Рідної Школи". У другій частині пп. Б. Ржепецький і А. Малюца висвітлили ряд кольорових світлин малярських праць Тараса Шевченка, даючи до них відповідні вияснення. Третю частину імпрези становив оригінальний монтаж творів Шевченка та про Шевченка, як і відповідних пісень, у виконанні учнів „Рідної Школи". Монтаж приготовив директор „Рідної Школи" проф. Мухин і учні виконали його під його проводом та п-ні Благітки, учительки місцевої парафіяльної школи і „Рідної Школи". Академію, що відбулася в залі Українського Народного Дому, закінчено співом українського національного гимну в супроводі оркестри.

УРОЧИСТА ШЕВЧЕНКІВСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ УВАН І НТШ В ЗДА

Ню Йорк. — В неділю, 11-го березня тут, при заповненій викладовій залі УВАН, Українська Вільна Академія Наук і Наукове Товариство ім. Шевченка в ЗДА відбули свою щорічну врочисту Шевченківську конференцію. Святочну конференцію відкрив і нею проводив голова УВАН, проф. д-р Олександер Архімович. Доповіді на цій спільній конференції мали: ред. Юрій Лавріненко — з рамени УВАН — „Кобзар Шевченка в духовій історії століття" і проф. д-р Григор Лужницький — з рамени НТШ — „Жива сила Шевченкового слова". Святочну конференцію закрив коротким словом заст. голови НТШ, проф. д-р Осип Андрушків.

Редактор Комуністичного „Ди Воркер" засуджений до 6-місячної в'язниці

Вашингтон. — Суддя окружного федерального суду Александер Голцофер засудив до 6-місячної тюрми редактора комуністичного півтижневика „Ди Воркер" — Джеймса Е. Джексона за те, що відмовився свідчити перед федеральним жюрі про діяльність Комуністичної партії ЗДА. Джексон не хотів сказати, чи він і редаґований ним часопис працюють для комуністичної партії. 15-го лютого Джексон відмовився відповідати на подібний запит, і 9-го березня суддя повідомив свідка, що він не оскаржить себе, коли признається до приналежности до комуністичної партії. Але свідок не відповідав і після того іммунітету, тоді суддя визначив Джексонові кару 6-місячної тюрми. Адвокат Джексона — Джозеф Форер заповів апеляцію.

На Кубі зорганізовано 25-членну директорію

Гавана. — 9-го березня марксівсько-ленінський уряд Куби повідомив про організацію колективного проводу у формі 25-членної директорії, в якій не буде голови, ані президента чи віце-президента. Ця директорія буде очолювати Об'єднані Революційні Організації і буде провідним органом пролетарської партії, що має бути зорганізована на Кубі. На першому місці в цій директорії є Фідель Кастро, за ним іде його брат Равль, що є міністром збройних сил; далі названо Ернеста Ґевару — міністра промислу; потім іде президент Куби Освальдо Дортікос Торрадо. Між членами директорії є принаймні 10 явних комуністів, а решта такі, що є прихильні комуністичному проводові. Між ними немає жадних ранґ голови чи президента, всі вони називаються „національні провідники". Між ними є і одна жінка.

На Флориді помер Василь Загаєвич, довголітній організатор УНСоюзу

У Маямі, на Флориді, помер на 78-му році життя відомий серед широких кругів союзового членства довголітній організатор УНСоюзу сл. п. Василь Загаєвич. Покійний народився 1-го червня 1884-го року в селі Серафинцях, коло Городенки, в Галичині. До Америки прибув після першої світової війни. Швидко після цього включився в союзову працю і впродовж довгих років зорганізував десятки Відділів УНСоюзу та тисячі членів. Зокрема плодовитою була його праця після того, як до Америки прибула нова хвиля останньої української іміґрації. Покійний проживав постійно в нюйоркській околиці, а перед кількома роками, спричину віку та недуги, перенісся до Маямі, де, хоч знеможений недугою, брав живу участь в місцевому союзовому житті. Покійний залишив дружину Юлію, пасербицю Ольгу Ляхович та внуків.

Пані Кеннеді відвідала Рим, була прийнята Папою і прибула до Індії

Італійський президент Джованні Гронкі вітає „першу леді" ЗДА п-і Кеннеді під час її приїзду до Риму, де вона зупинилася подорозі до Індії й Пакістану.

Ню Делі. — В неділю о год. 11 перед пол. — в Ню Делі був тоді вже понеділок, год. 9.35 ранку — пані Джаклін Кеннеді, дружина Президента, прибула до столиці Індії, де на летовищі привітали її прем'єр Джавагарлал Неру з донькою Індірою Ґанді. Пані Кеннеді прибула з своєю сестрою, заміжною за князем Радзівіллом, на двотижневі відвідини до Індії і Пакістану в півофіційному характері. На понеділок були призначені її відвідини у президента Індії Расндри Прасада. Пані Кеннеді і її сестра є гістьми американського амбасадора Джана Кеннета Гальбрейта. Попередніх два дні пані Кеннеді з своїм почотом перебула в Римі, де її зустріли амбасадор ЗДА Фредерік Райнгард і високі італійські урядовці. Вона була м. і на прийнятті в президента Італії Джованні Гронкі, а в минулу неділю на авдієнції у Папи Івана XXIII. Папа прийняв пані Кеннеді спершу на півгодинній приватній авдієнції, розмовляючи з нею без перекладача по-французьки, а після того вийшов до сусідньої кімнати, де зібрався весь почот. Пані Кеннеді передала Папі книжку президента Кеннеді „Щоб завернути течію" („To Turn the Tide") з персональною дедикацією, а Папа передав їй вервиці для неї і її сестри. Саме тоді на площі св. Петра зібралось 20,000 прочан і служба персональної охорони пані Кеннеді мала труднощі з промощуванням їй шляху.

Хрущов вибирає зброю замість хліба

Москва. — Нікіта Хрущов, *у своїй заключній промові* наприкінці 5-денних нарад Центрального Комітету компартії СССР в минулу п'ятницю 9 ц.м. вночі заявив — за повідомленням, що його проголосила офіційна агенція ТАСС — що нема чого сподіватися перекинення з бюджету оборони більших сум для інвестицій в хліборобство. Хрущов заявив буквально, що „запляновані заходи для покращання хліборобства не означають, що наступить рельокація фондів із шкодою для розвитку промислу або для скріплювання оборонної сили країни". Раніше прийнято постанову про реорганізацію сільсько-господарської адміністрації на реґіональній базі та про потребу *збільшення* машинового сільсько-господарського ремаменту і покращання метод управлювання ріллі. Хрущов заперечив у тій своїй кінцевій промові, наче б Совєти переживали хліборобську кризу. „Хай імперіялісти верещать про кризу. Ми, товариші, знаємо, що нема у нас ніякої кризи в хліборобстві" — заявив він. Він висловив „переконання", що не тільки буде виконаний семирічний господарський плян також в ділянці хліборобства, але буде перевиконаний, як у ділянці промислу, та що сільсько-господарська продукція подвоїться і потроїться впродовж найближчих 20-х років.

Конґо плянувало купно бомбардувальників у ЗДА

Леопольдвіль. — Конґолійський уряд відкликав заступника міністра оборони Сімона Богулю, який полетів був до Брюсселю та мав одномісячну візу на приїзд до ЗДА задля переведення остаточних розмов про закуп чотирьох американських бомбардувальників по 300,000 до 400,000 кожний та про закуп деякого числа британських транспортових і вантажних літаків в Англії і Франції. В товаристві Богулю був білий дорадник конґолійського уряду Джон Анджелідес. Коли цю справу підхопила велика преса й звернула увагу, що такий величезний видаток на проти всякого продажу зброї економічного піднесення Конґа, яке залежне фінансово та господарськи від Об'єднаних Націй, тоді появилась півофіційна заява з Вашингтону, що американських уряд є проти всякого продажу зброй для Конґа поза Об'єднаними Націями. Міністром оборони Конґа є прем'єр Сиріль Адула. Американські власті буцім . то обурені, що всю ту справу затіяно без попередження американського амбасадора в Конґо.

Східньо-німецька поліція стріляла до авта британського полковника

Берлін. — У Східньому Берліні комуністична поліція стріляла до авта, яким їхав британський полковник Ніколяс Бравн. Кулі не поцілили його, зате зранили його шофера. Німці кажуть, що вони стріляли після того, як водій британського авта не звертав уваги на їхні знаки, щоб авто зупинилось, — але британський полковник і його водій твердять, що німецькі комуністи почали стріляти до них з автоматів без ніякої причини, вже тоді, як авто верталося до британської головної кватири в Потсдамі, у Східній Німеччині. Там знаходяться американська, британська і французька місії для зв'язку з совєтськими військовими властями в Східній Німеччині. Британський генерал Дж. Р. Голден заклав протест і совєтські військові чинники висловили „жаль" з приводу того „інциденту" та обіцяли превести слідство. Ця подія скоїлась за пів милі від Західнього Берліну. Цей інцидент західні коментатори уважають свідомою комуністичною провокацією, щоб загострювати ситуацію, подібно, як шикани, стосовані супроти західніх літаків у так званих летунських коридорах між Західнім Берліном і Західньою Німеччиною.

У ЖЕНЕВІ ПОЧАЛИСЬ ВАЖЛИВІ МІЖНАРОДНІ НАРАДИ

ДЕРЖАВНИЙ СЕКРЕТАР РАСК ПЕРЕСТЕРІГ ГРОМИКА ПРОТИ ПЕРЕШКОДЖУВАННЯ АЛЬЯНТАМ В КОМУНІКАЦІЇ З ЗАХІДНІМ БЕРЛІНОМ

Женева. — У першій безпосередній зустрічі державного секретаря Діна Раска, британського міністра лорда Гюма і совєтського міністра закордонних справ Андрея Громика, два західні міністри перестерегли Громика проти дальшого перешкоджування західнім альянтам в їх комунікації з Західнім Берліном. В останніх тижнях і днях совєтські військові літаки демонстраційно літали в трьох, признаних західнім альянтам летунських коридорів між Західнім Берліном і Західньою Німеччиною, та напаствували західні літаки, летючи у небезпечно малій віддалі від них. В четвер і п'ятницю минулого тижня з совєтських літаків сипано металеві осколки, щоб перешкодити радарно - летунській комунікації. „Я сказав йому, що нам це дуже не подобається" — сказав потім Раск журналістам. Державний секретар Д. Раск, британський міністер закордонних справ лорд Гюм і совєтський міністер закордонних справ Андрей Громико відбули в минулу неділю 11 березня у Женеві першу „приватну" зустріч на вечері, уладженій Діном Раском. Снідав Дін Раск разом з західньо - німецьким міністром закордонних справ д-ром Ґергардом Шредером, поїхавши до нього вздовж Женевського озера до Льозанни, а обідав разом з лордом Гюмом. Таким чином *розпочалась нова серія міжнародних нарад і конференцій, до якої міжнародний світ прив'язує велике, може й історичне значення.* Прилетівши до Женеви однаково Д. Раск, як Андрей Громико висловили надію, що міжнародна конференція роззброєння, яка офіційно розпочинається в Женеві в середу 14 березня, буде успішна, але трохи згодом Громико повторив за президентом Кеннеді і Діном Раском, що він „не є ані оптимістом ані песимістом". Коли прилетів Громико, то в Женеві була препогана погода із зливним дощем і сильними вітрами і преса назвала ту погоду „символом настроїв напередодні конференції". Дін Раск заявив крім того, що він прибув скоріше, щоб у розмовах з міністрами створити „більш прихожу атмосферу для конференції роззброєння". Міністер закордонних справ Франції не прибув, бо Франція бойкотує однаково ті вступні наради міністрів, як велику 18-членну конференцію роззброєння. Членами її є 5 західніх країн (тепер без Франції тільки чотири) ЗДА, Британія, Канада й Італія, 5 комуністичних — СССР, Польща, ЧСР і Румунія, та 8 невтральних: Бразилія, Мехіко, Індія, Бірма, З'єдинена Арабська Рес., Швеція, Етіопія і Нігерія. Індію репрезентуватиме її міністер оборони, відомий комунофіл Крішна Менон, який осягнув перемогу в недавніх парляментарних виборах в Індії. Американська делегація складається з 32-ох членів. Її верхівку становлять державний секретар Дін Раск, голова делеґації на конференцію роззброєння Артур Дін, директор Аґенції для справ роззброєння Вільям Фостер, спеціяльний асистент для совєтських справ Чарльз Волен, асистент для европейських справ Фой Колер і недавно прийнятий до державного департаменту, асистент для публічних справ Роберт Маннінґ. Крім цього з Москви прибули амбасадори ЗДА й Британії, Лювеллин Томпсон, і сер Франк Робертс, які в Москві відбули з Громиком кілька „інформаційних" цілком безплідних нарад. У товаристві Громика прибув „спец" від зривання міжнародних конференцій роззброєння, Валеріян Зорін. *Теперішня конференція роззброєння буде насправді продовженням* останньої, яку Совєти зірвали 27 червня 1960 року. Приявність тепер 8-ох невтральних країн буде, мабуть, перешкодою для Москви зірвати цю конференцію так само безпардонно, як вони це зробили з Лондонською і згаданою Женевською конференціями. Сам Хрущов заявив в минулу суботу японському амбасадорові Гісаннарі Ямаді, що він „не особливо оптимістично" настроєний, а „Правда" й „Ізвєстія" принесли наприкінці минулого тижня напасливі статті, з відкиненням західнього пляну про міжнародну контролю шляхів комунікації з Берліном та про міжнародну контролю над забороною атомових дослідів. Всі ці справи будуть предметом женевських нарад, спершу трьох, опісля 18-ох міністрів.

Новий італійський уряд дістав вотум довір'я

Рим. — Новий центро-лівий уряд Амінторе Фанфані дістав в минулу суботу в італійському парляменті вотум довір'я 295 голосами „за", при 195 „проти" і 83, що стримались. Це була одна з найбільших перемог, що їх відніс будь-який італійський уряд в парляменті. „Проти" голосували монархісти, нео-фашисти і комуністи, а 86 послів лівосоціялістичної партії Пієтра Ненні, яка до цього часу йшла завжди разом з комуністами, стримались від голосування. Перед голосуванням Амінторе Фанфані рішуче заперечив пресовим голосам, наче б він зобов'язався перед лівими соціялістами, що буде вимагати ліквідації американських військових баз на території Італії. Він ще раз потвердив вірність італійської закордонної політики супроти західнього НАТО. Повагу урядові Фанфані збільшило проголошення, що президент Кеннеді запросив його прибути на „вичерпні і щирі" розмови до Вашинґтону.

У СВІТІ

● **Американська база в Окінаві в Японії**, предмет постійних атак збоку комуністів і всіх лібералів та пацифістів, буде темою нових японсько - американських переговорів. Генеральний прокуратор Роберт Кеннеді обіцяв недавно японському урядові, що американський уряд пред'явить такі нові пропозиції, які в більшій мірі задовольнять японську амбіцію суверенів та водночас залишать базу за Америкою.

● **У Варшаві** звільнено з в'язниці за кавцією дол. 4.000 американського бизнесмена Вільяма Л. Бретта, якого з початком лютого ц. р. арештували в готелі та ув'язнили під закидом нелеґальної торгівлі валютою. Бретт заявив, що житиме в Польщі, поки не відбудеться в його справі судова розправа, або не з'ясується, що він не винен. Польські комуністи дозволили американському консулеві відвідати Вільяма Бретта у в'язниці щойно на третьому тижні після його арештування.

● **В Дуалі в Камеруні**, у Східній Африці, похоронено в минулу середу залишки з 111-х пасажирів і членів залоги, які всі згинули в минулу неділю у страшній летунській катастрофі. Тільки 23 тіла з-посеред отих 111 зідентифіковано. Місцеві власті не дозволили на репатріяцію будь-котрого тіла з гігієнічних причин. Катастрофа скоїлась в джунґлії, тільки за дві милі від летовища, з якого піднявся вгору літак.

● **З Тайпей**, столиці Тайвану, осідку Вільного Китаю, відлетів до Вашинґтону американський амбасадор Еверет Друмрайт, який був на тому становищі впродовж останніх 4-ох років. Його сердечно і з жалем прощали китайці. Він є професійним дипломатом від 1931 р.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays (Saturday and Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

Слаба підстава для надій

Минулої середи, коли запитали на пресовій конференції президента Кеннеді, чи він має надії, що нові розмови з большевиками, які почнуться вже в понеділок, 12-го ц. м. у Женеві, матимуть успіх, Кеннеді відповів, що — очевидно — треба сподіватися, що такі важливі наради не будуть даремні, але він міг би висловитися радше песимістично про невдачу тих нарад, як оптимістично — про їх успіх. У такій дипломатичній формі Президент потвердив сумнів журналіста, який заявив, що підстав для оправданої надії на „зговорення" з большевиками в справах Берліну, Німеччини, роззброєння чи тільки заборони ядрових експериментів є тепер не більше, як було в минулому.

Во ж це не вперше зустрічаються західні міністри закордонних справ із своїм совєтським колегою. В історії післявоєнних відносин записано конференції міністрів закордонних справ з участю міністра СССР — у Ню Йорку, Парижі, Женеві, — конференції в справах міжнародного роззброєння в Лондоні й Женеві, понадтрирічна Женевська конференція в справі припинення ядрових детонацій, — були й конференції „на вершинах" у Женеві й Парижі, — їздили різні західні прем'єри і міністри до Москви і приїздив з візитами Хрущов до різних західніх столиць, включно з Вашингтоном і Нюйорком. І в підсумках всієї тієї дипломатичної метушні маємо той стан, що панує нині. Найважливіші міжнародні проблеми, успадковані від останньої світової війни, все ще чекають на свою розв'язку: проблема Німеччини, її кордонів, устрою і місця в системі европейської безпеки, — проблема міжнародного роззброєння та атомової зброї, врешті нова, зроджена з комуністичного агресивного імперіялізму, проблема Ляосу, Південного В'єтнаму і цілого півдня Азії.

Нікіта Хрущов, стараючись використати для нового пропагандивного спектакля нагоду, що 14-го ц. м. починається в Женеві 18-членна ще одна конференція в справі роззброєння, зажадав, щоб на відкриття тієї конференції приїхали всі прем'єри чи голови держав. Коли ця штука не вдалася, бо президент Кеннеді рішуче тому спротивився, Хрущов погодився, щоб спершу радили міністри закордонних справ. Так ось в понеділок 12 і вівторок 13-го ц. м. відбудуться такі наради міністрів закордонних справ ЗДА, Британії і СССР. Французький президент де Голь не захотів виявляти ніякого „поміркованого оптимізму" ані гіпотетичних надій і поставив крапку над „і": нема ніякого глузду говорити про роззброєння на зборищі представників 18-ох держав, із яких 14 не мають атомової зброї, отож не грають ніякої ролі в кардинальній справі війни - миру. Де Голь був також віддавна проти переговорів з большевиками в справі Берліну, бо — мовляв — Хрущов штучно створив Берлінську кризу, і від нього повинна вийти ініціятива в конструктивній розв'язці того питання, — розв'язці, яка не була б однозначна з капітуляцією Заходу. Тому французького представника не буде ні на розмовах з Громиком, ні на конференції роззброєння. Бойкотуючи Женевські наради, Франція вправді кинула тінь на справу одностайного фронту й солідарности Заходу, але водночас підкреслила, що нема ніякого глузду стрічатися з Громиком чи Хрущовим, якщо вони не змінили свого засадничого становища в головних міжнародних справах.

Хоч у самій Франції становище де Голя не знайшло одностайної громадської апробати, мабуть, воно таки найрозумніше, найдоцільніше. Очевидно, що при совєтських скоках і зигзагах не можна на 100% виключити якогось такого відвороту, як вони зробили його в справі Австрії. Не можна виключити, що з уваги чи то на гостру харчову кризу в СССР, чи на конфлікт з Пейпінгом, Совєти виявляться в Женеві поступливішими. Але покищо нема найменших познак на будь-який відворот Москви. Тому всі сподівання на успіх Заходу в отих Женевських розмовах покищо позбавлені поважних і логічних підстав.

В обличчі краху

Промова Нікіти Хрущова п. н. „Сучасний етап комуністичного будівництва і завдання партії для поліпшення керівництва сільським господарством", виголошена в перший день нарад московського пленуму ЦК КПСС й опублікована у „Правді" з 6-го березня, може бути не тільки прикладом хрущовської діялектики, але й доказом повного банкрутства совєтської політики в сільськогосподарському секторі.

Проголосивши купу бундючних фраз про те, які то небувалі в світі перспективи добробуту відкриває перед населенням Совєтського Союзу нова програма КПСС, зустрінута нібито „з ентузіязмом і гарячим одобренням" всім „совєтським народом", і заявивши, що „імперіялісти ЗДА найбільше затривожені" саме цими перспективами, особливо ж передбаченими в програмі завданнями створення „комуністичного достатку", — Хрущов вивів на тлі „гігантського розвитку виробничих сил Совєтського Союзу" таму катастрофальну картину совєтського сільського господарства, що ахнули не тільки американські „імперіялісти", але й учасники пленуму і читачі надрукованої в совєтських газетах його промови.

Як виходить із поданої Хрущовим аналізи, підбирані совєтськими статистиками дані й цифри про „небувалий" розвиток сільського господарства в порівнянні до 1953-го року — цілком таки акробатичні, особливо в зіставленні з фактичним станом. Тож, наприклад, не зважаючи на зріст кількости поголів'я худоби, „на ринку немає м'яса"; темпи виробництва м'яса, молока і зерна не тільки замалі, але й „ставлять під серйозну небезпеку виконання семирічного пляну виробництва сільськогосподарських продуктів" і т. д. Наведені Хрущовим конкретні дані виявляють, що в минулому, 1961 році семирічний плян залишився недовиконаним. Замість 9.4 мільярда пудів зерна випродуковано 8.4 мільярда, — на один мільярд менше. Замість 11.8 мільйона тони м'яса, випродуковано всього тільки 8.8 мільйона, тобто на три мільйони тони менше. Замість 78.4 мільйона тони молока — тільки 62.5 мільйона, значить, на 16 мільйонів тони менше, як заплановано. Тому й не диво, що по крамницях в СССР постійно бракує м'яса, молока і хліба.

Виказуючи в дальшому, яку участь в цьому недовиконанні мають окремі совєтські республіки і стверджуючи, що найбільше в сільськогосподарській продукції відстає Російська федерація, значить Російська Соціялістична Федеративна Совєтська Республіка, яка завела цілком в продукції м'яса, молока і зерна, Хрущов підтвердив водночас із цим факт, таврований досі комуністами, як „буржуазно-націоналістична клевета", а саме, що в цій критичній ситуації „Російську Федерацію" мусіли рятувати інші національні республіки, доставивши їй, крім зерна, 309 000 тони м'яса і 639 000 тони молочних продуктів. Попросту кажучи національні республіки, а передусім Україна, мусіли годувати росіян із своєї теж недовиконаної продукції.

Хрущов, який під час своїх виступів у 1960-му році обіцяв населенню СССР, що найдалі за два роки воно не тільки матиме подостатком харчів, але й випередить ЗДА в продукції м'яса і молока, визначив тепер у своїй промові, як головну причину зривів у сільському господарстві, послаблення керівництва, брак сільськогосподарських машин і буцімто нежиттьову „травопільну систему". Способам і можливостям ліквідації цих причин він і присвятив усю свою довжелезну доповідь на нарадах московського пленуму. Проте, в усьому цьому він не згадав найсуттєвішої причини, а саме, що не дописали не сільськогосподарники, не машини і не земля, а — сама ж таки комуністична система. Тож саме компартія своїми теоріями і програмами відбила у людей всяку охоту працювати на землі і добиватися своєю працею збільшення сільськогосподарської продукції, що і була і є основою добробуту людей і народів.

Петро Одарченко

ТРАДИЦІЇ ШЕВЧЕНКА В УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ

II

Видатний український письменник І. Нечуй - Левицький почав писати під впливом Т. Шевченка. В своїй автобіографії він каже: „Основа" та „Кобзар" Шевченків навели мене на думку, що мені треба писати по-українському". Далі він пише: „Почавши писати свої повісті в той час, коли була заборонена українська література, я нікому не говорив про це: об тім не знали навіть ті товариші, що жили зо мною на одній кватирі; не знав батько, хоч ще до його смерти вже були надруковані в „Правді" перші мої повісті".

До 1874-го року Іван Семенович Левицький друкував свої твори тільки в Галичині під псевдонімом Нечуя. Надхнений творами великого українського поета, Нечуй - Левицький продовжував його традиції в українській прозі, правдиво показуючи в своїх повістях і романах нові соціяльні процеси на Україні після скасування кріпацтва, виступаючи проти національного гніту та закликаючи до діяльної боротьби за національне визволення українського народу.

Ще глибше засвоїв Шевченкові ідеї славетний український прозаїк Панас Мирний. Під впливом Шевченкового „Кобзаря" він почав писати українською мовою. Шістнадцятилітній хлопець почав писати вірші, наслідуючи Шевченка. Це були перші несміливі шукання, проби пера. Але, знайшовши свій шлях, Панас Мирний, створив монументальні твори. І в прозі, і в драматургії продовжував і розвивав він традиції свого великого вчителя Шевченка. Глибокий і щирий Шевченків гуманізм, палкий патріотизм і волелюбність відчуваються в усіх творах Панаса Мирного. В одній із його статтей про Шевченка читаємо: „Він, як сам пророкував, „возвеличив отих рабів німих і на сторожі коло них поставив слово". І те слово, як голос справжнього життя, буде жити і ширитися, доки й світу сонця".

Головним і вирішальним стимулом творчости Панаса Мирного, так саме як і творчости Шевченка, була велика любов до України, а не поагнення слави. „Вся моя слава — Україна, — писав двадцятилітній юнак Панас у своєму щоденнику, — якби я й добра хоч на мачину зробив ... якби я зміг показати безталанную долю життя людського, високую його душу, тепле серце ... то б моя слава була і моя надія справдилася".

Коли царський уряд заборонив святкувати 100-річчя з дня народження Шевченка, Панас Мирний відгукнувся на цю заборону „Відозвою Полтавців", в якій, висловлюючи гнівний протест проти сваволі російського уряду, писав: „Ніякі заборони йому не зашкодять, як не зашкодили й не зашкодять всякі лихі вчинки його невмирущій славі ..." І Панас Мирний закликав земляків, „у кого б'ється серце любов'ю до рідної мови, складати пожертви на збудування пам'ятника великому майстрові рідного слова".

Шевченко, як каже О. Білецький, „став довічним учителем і супутником Панаса Мирного". Розвиваючи Шевченківські традиції, Панас Мирний став основоположником соціяльно - психологічного жанру в українському красному письменстві і збагатив українську літературну мову новими лексичними та синтаксично - і н тонаційними засобами. Учень Шевченка — Панас Мирний сам став учителем наступних поколінь українських письменників, зокрема Франка і Коцюбинського.

Могутнє слово Шевченка перейшло державні кордони чужих імперій, що ділили живе тіло України, воно голосно зазвучало і в Галичині, і на Буковині. Ім'я Шевченка стало гаслом, навколо якого об'єднуються молоді культурні діячі Західньої України. О. Бараїнський у своїх „Спогадах" так висловлюється про значення Шевченка для об'єднання української молоді 60-их років: „Були ми переконані, — пише він, — що найбільше до розповсюдження нашої ідеї причиняться Шевченкові твори". 1863 р. у Львові починає виходити журнал „Мета". На титульній сторінці цього журналу звучить палким закликом епіграф з поезії Шевченка:

„В своїй хаті — своя правда,
І сила, і воля!"

В часи широкої популяризації поезії Шевченка залунала пісня буковинського соловя Юрія Федьковича:

„Зорю свою Буковину,
Як наш Тарас, як мій тато
Научив мене орати,
І віру, любов, надію
Буковинов скрізь посію".

Федькович вважав себе за учня, наслідувача великого поета. Федькович розглядав поезію Шевченка як вияв невмирущого духу народу, як непереможну силу. Тому музу Шевченка, як каже Федькович, —

„Всі тирани
З усього світу
Не годні її затолочить,
У землю убити".

Майже все своє творче життя Федькович пройшов під знаком Шевченкової творчости. Але Юрій Федькович не зміг повести за собою народ, як це зробив Шевченко. Це велике завдання виконав Іван Франко.

Ще в свої учнівські роки Франко з великим захопленням читав і перечитував твори Шевченка і, кінець-кінцем, він вивчив усього „Кобзаря" напам'ять. Пізніше Франко став найвизначнішим шевченкознавцем. Він написав близько 50 праць про Шевченка. В Шевченкові українська література, як зазначає Франко, „бачила джерело нового для себе розвою і вітхнення". Франко дав глибоку аналізу творчости Шевченка і визначив вагу й ролю Шевченка для наступних поколінь українських письменників такими словами: „Могучий дух, котрим він надхнув нашу літературу, не перестав віяти й досі, і нема українського поета і писателя пізнішої доби, котрий би вільний був від впливу того духу. Ідеї, порушені Шевченком або положені ним в основу творів поетичних, остаються живі й досі і довго ще не перестануть бути провідними ідеями української літератури".

Богдан Галайчук

ПІДВОДНІ СКЕЛІ ЛАТИНО-АМЕРИКАНСЬКОГО НАЦІОНАЛІЗМУ

Америці припадає сьогодні роля своєрідного громозводу, що розладовує подекуди соціяльні конфлікти, стягнувши на себе громи з обох сторін: від латиноамериканської олігархії і від світу праці. Олігархи не можуть простити ЗДА, що вони зірвали з ними традиційний альянс і тепер „бунтують" робітників. Латиноамериканські робітники, як і партії, які їм сприяють, не можуть забути, що дотепер ЗДА ставили на олігархію. Човен латиноамериканської політики Вашингтону відчалив від одного берега, і важко йому причалити до другого! ЗДА все ще перебувають до деякої міри, між двома фронтами.

Деколи обидві сторони стоять на реалістичних чи хоча б уявно реалістичних позиціях — і тоді з'ясовують вони їх сухою мовою, запозиченою зі словника Джона Стюарта Мілла чи пак Карла Маркса; деколи подають їх у більш принадній формі, підлиті сосом романтичного креольського націоналізму. Ось зразки — з двох протилежних бігунів:

Визначний аргентинський економіст Рауль Пребіч вмістив у липневому числі „Форін Афферс" статтю, в якій настоює на необхідності радикальних соціяльних реформ. Націоналіст - католик Бруно Хаковелля зареагував на сторінках крайнього правого півмісячника „Пресенсія" статтею під промовистим заголовком: „Пребіч — пророк революції". Він пише: „Не лише Кастро та його палії говорять про земельну реформу з вивласненням поміщиків. Те саме говорять сьогодні, в більш-менш дискретній формі, вживаючи технічного або дипломатичного словника, антикастристи такого формату як Кеннеді, Стівенсон, Пребіч та інші. Американський уряд підтримає „с т р уктуральну трансформацію", яка зліквідує „лятифундії" — і так пропаде вся аргентинська аристократія, втративши економічну основу існування. В цій матерії марксистський колективізм погоджується з американським капіталізмом. І Хаковелля бідкається, що снікізм — „зруйнує" ди кріол вей оф лайф з усіми його негативами й позитивами. Тому приблизно сто років, — пише він, — кляса лятифундистів з південних стейтів звела криваву війну, щоб оборонити традиційну особовість країни проти ненависних плебейських сніків. Справа невільництва і противевільництва служила лише як претекст ..." Подібна небезпека, мовляв, загрожує сьогодні Аргентині: „Наша аристократія, без сумніву, більш аргентинська, ніж той космополітичний, імпортований культ малого, що його зуміли зацепити в нашій країні соціялізм, прогресивна демократія та християнська демократія".

Шаную естетичні вальори „креольського життьового стилю" — тому жалую за кожною старою, стилевою резиденцією в багатих дільницях аргентинської столиці, яку валять, щоб побудувати на її місці вульгарну кільканадцятиповерхову кам'яницю. Подібні елегійні міркування насували мені привітні старі доми Керолайни (їх веранди з білими колонами подекуди нагадували мені галицькі приходства), оточені вульгарними мотелями та складами уживаних авт — і теж засуджені на загладу. Розумію почування Хаковеллі — і добачаю в них тему для літературного есею під заголовком „Медитації на тему „Май олд гом оф Кентакі".

Але дивно, як може католицький автор підходити до соціяльного питання з естетичним критерієм, точніше: з критерієм Фридриха Ніцше. Зрештою, аналогія між двома поміщицькими клясами, загрожена обоку „вульгарних сніків", насуває другу паралелю. У південній армії були цілі полки негрів, які завзято воювали проти сніків — і їм не спадало на думку звернути зброю проти своїх панів. І сьогодні латиноамериканське робітництво із запалом, гідним кращої справи, воює проти „американського імперіяліста" — саме в той час, коли той „імперіяліст" кидає рукавицю латиноамериканській олігархії. Цебто займає таку саму поставу, як сто років тому негр з Керолайни до Лінкольна.

Наприкінці минулого року говорив я в Лімі з двома професорами Католицького Університету, видатними діячами християнської демократії. Один з них, Цезар Арроспіде де ля Фльор, дав ідейні та організаційні основи християнсько - демократичній партії Перу; другий, поляк, Андрій Рушковський поглиблює це діло з катедри, як професор католицької соціяльної доктрини, і пером, як директор тижневика „Актуалідад".

Арроспіде де ля Фльор доказував, що мирне, згідне з конституцією оздоровлення соціяльних відносин неможливе, бо не допустить до цього місцева олігархія: якщо не вдасться їй перекупити послів, то зорганізує переворот, щоб не дати ввести в життя прийнятих нових законів. Тому, мовляв, єдина можлива розв'язка це революція. — Чи є вигляди, — зауважив Рушковський, — що тією революцією керуватимемо ми, а не ... хтось інший? — Ніде правди діти, — признав Арроспіде, — може повторитися те, що на Кубі. Але риск неминучий — третьої можливости немає. — Я запитав, чи не можна б розглянути, як третю розв'язку „Альянс для Поступу": можливо, що перуviянська олігархія не встоялася б проти подвійного скородинованого тиску, зовнішнього, з Вашингтону, і внутрішнього, від християнської демократії та співзвучних з нею, в цій матерії, партій. Співбесідник відповів, що перувіянська національна гідність не дозволяє на такий альянс із посторонньою, чужою Латинській Америці, потугою, якою є ЗДА.

Виходило б, що перевразливлена національна гідність — це більша вартість, ніж людське життя. Що краще нехай вимирають на сухоти цілі індіянські села, визискувані жорстокими поміщиками, аби лише не прийняти чужої помочі проти „рідних" олігархів. Мій співбесідник цього не сказав, не поставив крапки над „і"; дав себе захопити націоналістичним емоціям, не доводячи своїх міркувань до останніх висновків. А це людина, глибоку інтелігенцію якої мав я нагоду пізнати і в ході розмови, і ще кілька років тому, читаючи один її твір. Розходження думок з такою поважною людиною викликало у мене самокритичні рефлексії: а може мій співбесідник має рацію? Може я попав у безкритичне сикофільство? Щойно тепер трапилася мені нагода почути відповідь на цей запит з досить авторитетних уст:

Недавно відвідав ЗДА бразилійський міністер праці, відомий провідник тамошньої християнської демократії; я був приявний на одній його доповіді в Ню Йорку, у замкненому колі латиноамериканських католиків. Опісля вив'язалася дуже довга, цікава дискусія, в ході якої порушив я те саме питання, що й два місяці тому в Лімі: чи доповідач не вважає, що саме тепер трапляється вийняткова, може єдина в історії нагода, визволити латиноамериканські маси від нелюдського визиску? Чи латиноамериканські християнсько - демократичні партії не повинні потрактувати „Альянс для Поступу" Кеннеді, як справжню оферту альянсу проти спільного ворога? Чи, супроти того, не слід тепер залишити, хоч би на деякий час, традиційний стандартний антисніклзм та „антиімперіялізм"?

Міністер відповів широко, потакуючи. Справді, тепер існує така нагода, зовсім реальна. Він говорив кілька днів тому з Кеннеді — і говорив так щиро та безпосередньо, як з християнсько - демократичним діячем якоїнебудь південноамериканської країни. Після останніх президентських виборів прийшов у Білому Домі радикальний перелім — такий несподівано глибокий, що латиноамериканській опінії нелегко його зрозуміти та оцінити. Висновок: треба послідовно знайомити народи Латинської Америки з тією зміною, з філософією, що присвічує Кеннеді — щоб розтопити лід, який нагромадився впродовж довгих десятиріч. Не підкреслив при цьому обставини, на яку ми вже вказували свого часу: той лід не зберігається спонтанно, він штучно консервується з двох протилежних бігунів, з двох середовищ, загрожених „Альянсом" Кеннеді: з боку фіделістів та з боку олігархів.

Олег Лисяк

ЗОРЯНІ ФАНТАЗІЇ

Так, як справи стоять в цій хвилині, виходить, що ще поки закінчиться 20-те сторіччя людина поставить свою ногу на Місяці. Навіть виглядає, що це станеться десь в околиці 1976-го року, може навіть якраз на 4-те липня, коли у Філядельфії святкуватимуть річницю постання американської держави.

Цікаво це може виглядати: у Філядельфії відбуватиметься, мабуть, тоді велика світова виставка, а тим часом з Місяця надходитимуть радіовим чи ще якимось іншим шляхом привітання від наших астронавтів, які підготовлятимуть там дальші подорожі на Марс, Венеру, Меркурій, найперше у міжплянетарні простори соняшної системи, а потім уже далі, між далекі зорі, туди, де відстань міряється на світлові роки.

Бо нема вже сумніву, що людина не задоволиться літанням навколо Землі і навіть подорожами на Місяць. Адже Місяць — це лиш допоміжна станція в дальшій дорозі. А дальша дорога — це дорога до зір. Можливо, що деякі з цих зір, як от наше Сонце, мають власні плянети, на яких живуть якісь істоти.

А щоб дістатися до тих плянетарних систем, треба буде майбутнім астронавтам перелетіти якусь сотню трильйонів миль — шмат дороги! І на цю подорож треба буде яких тисячу років. Хоч деякі вчені, базуючись на теорії релятивности небіжчика Айнштайна, твердять, що відбути цю подорож можна за час людського життя. Очевидно, за час життя людини, яка летітиме до зір, мине багато сторіч для тих поколінь, які залишаться на Землі. Важко це зрозуміти, але так кажуть і пишуть.

Англійські вчені твердять, що коли людина привчиться жити на Місяці і побудує там міста під колосальними плястичними банями, вона збудує новітній Ковчег Ноя, щоб здійснити свою мрію — подорож до зір.

Для цієї мети, кажуть вчені, треба буде „ковчега", який важитиме коло мільйона тонн.

(Закінчення на стор. 3-ій)

Д-р Никола Андрусяк

ПРО НАЗВИ: „УКРАЇНА", „РУСЬ" І „РОСІЯ"

(4)

Висилаючи своїх послів з Переяслава до Москви, гетьман Богдан Хмельницький, щоб підкреслити окремішність русинів від москалів - „русских", назвав перших „увесь мир християнський російський", а згадуючи шляхту, що присягнула цареві в Переяславі, писав, що вона перебуває в Росії. Редагуючи статті Хмельницького, царські канцеляристи назвали царя вже „всеї Великої і Малої Русії самодержцем", і цей царський титул зазначений і в царській „жалованній" грамоті Хмельницькому й Війському Запорізькому, в якій, одначе, нічого не згадано ні про „мир християнський російський", ні про шляхту „в Росії", що означало, що цар не хотів признавати за гетьманом влади над територією і населенням визволених з-під польського володіння руських земель. Проте, в „статтях", поставлених у Москві з послами Хмельницького, згадано знову про чолобитню гетьмана, Війська Запорізького й „усього миру християнського російського", але в царському титулі замінено „Русію" „Росією", а далі в тексті Україну названо „Малою Росією", а статтю про платню козакам закінчено такою видумкою, тенденція якої очевидна: „А нині царське величество, жалуючи гетьмана і все Військо Запорізьке, хоче послати свого государевого жалування, по давнім обичаям предків своїх, великих государів, царів і великих к н я з і в російських, гетьманові і всьому Військові Запорізькому золотими". Отже, в Москві підхопили терміни „Росія" і „російський", які почали вживати українці на означення своєї окремішности від московських „русских", московський цар назвав своїми предками великих руських („російських") князів, а Україну названо „Малою Росією".

З того часу в кореспонденції між гетьманською Україною й Московщиною почато вживати назви „Мала Росія" або „Малоросійська Україна" для означення України. Такої термінології в кореспонденції з московським урядом держався й гетьман Іван Мазепа. Але Пилип Орлик, поки ще вступив на гетьманську службу, присвятив Мазепі виданий у Вильні свій твір „Алькид Російський". Гетьманом Росії названий Мазепа на своїх дарах для православних у Палестині і Сирії: на срібній плащениці, дарованій ним для церкви Господнього Гробу в Єрусалимі та у виданій його коштом в Алепо арабській євангелії для богослужбового вжитку сирійських православних християн. Після смерти Мазепи зладили його чільні послідовники в Бендерах, 20 жовтня 1709 р., меморіял до шведського короля Карла XII в латинській мові; цей меморіял, збережений між рукописами польської Рапперсвільської бібліотеки (в часі останньої війни спаленої у Варшаві), переклав на українську мову й надрукував акад. Михайло Возняк. За перекладом Возняка мазепинці натякали, що Мазепу спонукало прийняти опіку шведського к о р о л я „прагнення, щоб руський нарід скинув московське ярмо й був вільний". На основі ж латинського тексту бендерської конституції можна здогадуватися, що в латинському тексті згаданого меморіялу, так само як і в бендерській конституції, мазепинці називали свій нарід "gens Rossiaca".

Щойно коли в Західній Европі прийнято назву „Росія" на означення Московщини, після проголошення Петра I себе „імператором усієї Росії", написав гетьман Пилип Орлик „Вивід прав України". Проте, митрополит унійтської церкви в польській Речі Посполитій і львівський єпископ Атанасій Шептицький ужив в одному своєму пастирському посланні ще в 1729 р. титулу: „архиєпископ митрополит Київський і всієї Росії" (тобто Руси, точніше: України й Білоруси, а не Московщини, царі якої прибрали для своєї держави назву „Росія" саме під впливом переяславських статтей гетьмана Богдана Хмельницького, щоб обґрунтувати свої претенсії до українських і білоруських земель). Прикладаючи назву „Росія" до Московщини й називаючи московський нарід „російським", придумали ще назви „Великоросія" для Московщини в протиставленні до України, яку назвали „Малоросією", що суперечило старій слов'янській термінології: „Великопольща" була стара Польща над Вартою, а „Малопольща" — край вислян, підбитий Болеславом Хоробрим. Великий Новгород був старий Новгород для відрізнення від новішого за нього Новгороду Сіверського, Малий Галич (нинішній румунський Ґалац) — колонія старого Галича над Дунаєм.

Урядова московська назва „малороси" для українців витиснула з Лівобережжя стару назву „русини", неприхильну для москалів тому, що саме ця назва виказувала зв'язок українців з києво - руською державою. Автор „Історії Русів" вже не вживав назви „русинів" і жалів, що назва „Русь" перейшла від нас до москалів. Цей свій жаль приписав автор Мазепі, але я не думаю, щоб Мазепа у хвилині переходу до шведів думав, що москалі забрали нам нашу назву, бож мазепинці звали москалів москалями, а не росіянами і, навпаки, себе звали „російським народом".

На Правобережжі, Поділлі й Волині назву „русини" заміняла назва „малороси" поряд із ліквідацією унійтської церкви. Архипресвітер луцької унійтської капітули Теодосій Бродович (1803) писав: „Знай про це русине-уніяте... Твоя доля все сумна; поляк буде тебе переслідувати з тим упередженням, що ти прихильний Москві, а москаль те саме вчинить з того приводу, що ти уніят..." Уроджений в Шаргороді на Поділлі василіянин Юліян Добриловський, автор друкованих в почаївському монастирі українською народною мовою проповідей, перейшов до Галичини і склав пісню, що означала межі унійтської Руси, коли ще Холмщина в 1795-1809 рр. належала до Австрії: „І від Буга за Бескид всюди чесний руський рід". І Маркіян Шашкевич, коли посилав своєму побратимові Николаєві Устияновичеві (в Николаєва) придніпрянські видання, писав „вкраїнські вірлята" в значенні „придніпрянські", а „руські соколята" в теперішньому значенні „українські".

(Кінець буде)

БЕРЕЗЕНЬ — МІСЯЦЬ ШЕВЧЕНКА! НАШИМИ ЩЕДРИМИ ПОЖЕРТВАМИ ЗБУДУЙМО У ВАШИНГТОНІ ПАМ'ЯТНИК ДОСТОЙНИЙ ВЕЛИКОГО КОБЗАРЯ, УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ ТА СТОЛИЦІ АМЕРИКИ!

УКРАЇНСЬКА ГРОМАДА В БОФФАЛО ВІДЗНАЧИЛА УРОЧИСТО 70-РІЧЧЯ МИТРОПОЛИТА ЙОСИФА СЛІПОГО

Відзначення 70-річчя Первоєрарха - Митрополита Кир Йосифа Сліпого Українською Громадою в Боффало, Н. Й., було зорганізоване Деканатом Української Католицької Церкви й Українським Конгресовим Комітетом в Боффало. Заанґажовано найкращі місцеві сили для виконання програми. Плян поділено на чотири головні реферати, а саме: 1. Пропаґанда (д-р Процик), 2. авдиції на двох радіопрограмах, а це: В. Шарвана й Ірени та Юрія Лаврівських, 3. Богослуження і проповіді в обидвох церквах, а саме в парохіяльній церкві св. Отця Николая і в шкільній церкві Матері Божої Одигітрії, 4. Академія - Концерт в честь Первоєрарха-Митрополита Кир Йосифа Сліпого.

В суботу 17 лютого ц. р., тобто в сам день уродин Первоєрарха - Митрополита Кир Йосифа, на радіопрограмі п. Шарвана відбулася з цього приводу спеціяльна авдиція, зорганізована самим директором програми.

Після заповідження дикторки п. Ірени Чмоли, в якому була подана коротка біографія Кир Йосифа Сліпого, політичний редактор програми проф. Саган виголосив радіопромову на честь Митрополита Кир Йосифа. У своїй прегарно уложеній промові, прелеґент звернув увагу радіо - слухачів на працю Митрополита Кир Йосифа для Церкви і Народу, а відтак на цілі десятиліття його мучеництва і терпінь. Кир Йосиф є не тільки символом незламности українського народу, але Він став достойним репрезентантом всього християнського світу і його ідей, його безкомпромісовости у протиставлюванні злому... Вже сам цей факт — є доказом величі людини. Така пошана зустрічає у. нас здебільша людей після їхньої смерти. Кир Йосиф заслужив на такі вияви пошани й любови вже за свого страдницького життя".

В неділю, дня 18 лютого ц. р., на недільній авдиції Української Мистецької Радіопрограми Ірени і Юрія Лаврівських, виголосив радіопромову проф. Осип Залеський. Прелеґент зараз на вступі своєї промови заявив: „... В чужині далекій клонимо голови у великій пошані перед Владикою - Ісповідником, якому не складатимуть сьогодні ювілейних побажань у Його святоюрській палаті у Львові, бо Митрополит карається - страждає у далекому - холодному Сибірі..." Відтак промовець переповів життєпис Митрополита Кир Йосифа аж до хвилини другого приходу московських комуністів до Львова й безпідставного арештування Митрополита Кир Йосифа Сліпого. Свою гарну промову закінчив проф. Залеський висловом віри, що час великої проби, яку Всевишній допускає на людство — скінчиться, розпадуться пута вікові і наш Герой - Митрополит повернеться в славі на свій Митрополичий престіл, на святоюрській горі, у городі князя Льва. В обидвох церквах парохії св. Отця Николая відправлено в той день Служби Божі в намірені Митрополита Кир Йосифа. На всіх п'ятьох Служрах Божих присутність людей була велика. Церкви були переповнені, а на головній Службі Божій в парохіяльній церкві св. Николая були присутні зорганізовано Молодь Пласту і Суму з своїми прапорами.

На співаній Службі Божій, що її відправив о. Ювілят Микола Ілевич, проповідував місцевий парох о. Н. Вояковський. Проповідник зобразив у своїй проповіді велич особи Митрополита Сліпого у Його послідовності і геройському страдництві за Бога, за Церкву, за Нарoд. Життя Митрополита Сліпого це пориваючий приклад, на якому слід виховувати нашу сучасну молодь і грядучі покоління нашого народу, що живуть у різних частинах світу, у різних краях і в різному довкіллю.

Того ж дня вечером, о годині 6-ій, в Українському Домі „Дніпро" відбулась величава Академія - Концерт в честь Митрополита Кир Йосифа Сліпого. Вперше обширна заля „Дніпра" не була в стані помістити всіх присутніх, так, що багато громадян заповнили коридори, щоб хоч в цей спосіб бути в злуці з громадою, яка складала належну пошану Митрополитові-Страдникові.

Відкрив Академію проф. д-р Михайло Лоза, стверджуючи у своєму слові, що у знищенні Христової Церкви на Україні червона Москва має подвійну мету: знівечити усі здорові моральні засади суспільного життя, що їх дає Христова віра і знівечити твердиню українського національного духа, якою фактично була на Україні Церква. З тією метою большевики, діставшися тільки на західні українські землі, насильно зліквідували Українську Католицьку Церкву разом з усіма її ієрархами. Церква на Україні понесла великі жертви, але в тих жертвах криється і велика моральна сила для майбутнього релігійного відродження. Ця сила полягає в першу чергу в геройчній поставі наших ієрархів. Всі вони понесли мученичу смерть, не зрадивши ні церкви, ні народу. Найдовше терпіння української Голготи переносить Митрополит Йосиф Сліпий. Велику силу його духа, подивляє сьогодні весь культурний світ".

Святочну промову виголосив о. проф. Петро Хомин з Торонта на тему „Митрополит - Ісповідник на шляхах нашого історичного посланництва". У своїй промові, прелеґент зобразив постать Митрополита Кир Йосифа Сліпого, який, як і його попередники, старався нашу Церкву і нашу церковну ідеологію закріпити серед її визнавців та поширити її і на ту частину українського народу, що є нез'єдиненою з Вселенською Церквою, своєю архипастирською працею, науковою діяльністю, доповідями на великих міжнародних унійно - церковних З'їздах і Конгресах. Коротко: Митрополит їшов шляхами цього нашого історичного посланництва, тобто шляхами нашої єдности з Вселенською Христовою Церквою, до чого призначило нас саме Боже Провидіння. І саме за це московська - комуністична влада ув'язнила Митрополита Кир Йосифа Сліпого і вже сімнадцятий рік мучить Його за Церкву, що він її очолює. У сімдесяту річницю життя нашого Митрополита Кир Йосифа Сліпого, всі українці повинні винести рішучу постанову: наслідувати Митрополита Йосифа Сліпого, йти його слідами і зберегти вірність нашій Церкві, старатися усіма способами, щоб спонукати державних провідників у вільному світі до акції на міжнародному терені (ОН) в користь Української Католицької Церкви і її Первоієрарха-Митрополита Кир Йосифа Сліпого.

Слідуюча точка програми — виступ мішаного хору „Боян" під проводом дир. І. Грицков'яна, який відспівав прегарну композицію „Слава во вишніх Богу...", відтак: Милость мира - Свят, і вкінці „Єдин свят" і „Хваліте Господа..."

Після виступу хору „Боян" слідувала мелодеклямація п-ні Неонілі Стецьків: „У храмі св. Юра", поема Б. Лепкого при фортепіяновому супроводі композитора проф. В. Безкоровайного. Пані Стецьків віддеклямувала цю прегарну поему так артистично, що перед очима учасників Академії ввижалися і зариси катедри св. Юра — і дорогі серцю кожного українця особи, що їхні слова в поетичному обрамованню, робили їхні тіні живими.

Черговою точкою був виступ чоловічого хору „Бурлаки", що виступив у збільшеному складі. Перша пісня у виконанні цього хору: „Ой зійшла зоря..." зі сольом п. М'ягкого, була під кожним оглядом виконана дуже добре. Друга пісня хору „Бурлаки" — це прегарна композиція К. Стеценка „Прометей". Ми мали багато разів нагоду слухати, колись давніше, виконання тієї композиції найкращими хорами на Україні. Але виконання цієї прекрасної композиції „Прометей" — хором „Бурлаки", під проводом Ю. Лаврівського — справді мистецьке.

Фортепіянове сольо „Лірична поема" М. Фоменка відограв учень Українського Музичного Інституту в Боффало Аскольд Мосійчук, гарно і стилево..

Вкінці виступив мішаний хор церкви св. Отця Николая в Боффало, під батутою свого диригента Ю. Лаврівського, і виконав три композиції: „Нехай звенить" М. Федоровича, „Як славний Бог" Д. Бортнянського і „Боже великий, єдиний" М. Лисенка. Виконання всіх трьох пісень було гарне, вміле, зразкове.

Треба рівнож відмітити, що УКК вложив львину часть так у приготуванні громадянства до цього свята, як і в переведенні самої програми. Тут в першій мірі треба поґратулювати д-рові Михайлові Лозі і д-рові Несторові Процикові, які багато зусиль доклали, щоб Академія - Концерт випали величаво й торжественно, та відмітили особу Митрополита Кир Йосифа у місцевих англомовних часописах. Треба підкреслити й те, що Деканат Української Католицької Церкви в Боффало видав своїм накладом Архипастирське Послання в честь Первоєрарха Кир Йосифа Сліпого в українській мові і поширив масово поміж українським громадянством, а в англійській мові — римокатолицький Єпископський Ординаріят розіслав до всіх своїх парохій, а Шкільна Влада (Едюкейшин Борт) до всіх принципалів Католицьких Шкіл.

Українська Громада в Боффало справді взірцево добре відбула торжество в честь Високопреосвященнішого Кир Йосифа Сліпого. Без голосних приготувань, це релігійно - національне свято випало надзвичайно величаво, достойно і сердечно - настроєво.

Євген Дзвінка

● **Британська Гвіяна**, де в минулому році прийшов до влади комунофільський прем'єр Джеґан, повідомила комуно-кубинський уряд Фіделя Кастра, що в цьому місяці доставить Кубі 5.000 тонн рижу.

В ПЕРШУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ бл. п. МАРІЇ ПАДОХ-ХАРІЩАК

12 березня 1961 р. упокоїлася в Питсбургу, після короткої, важкої недуги, дружина місцевого настоятеля УП-Церкви св. Володимира, протоієрея Миколи Харіщака — *бл. пам.* Марія з Падохів Харіщак.

Покійна народилася в Бучачі 1912 року, як наймолодша дитина лемка - патріота з-Бонарівки, Миколи Падоха, активного учасника наших визвольних змагань після розвалу Австро - Угорщини. За австрійської адміністрації Галичини бл. п. Микола Падох був начальником залізничої станції в Городенці, а за української влади в Дрогобичі. З приходом до влади польського окупанта тодішньої Галичини, цей лемко - патріот твердо відмовив полякам на їхню пропозицію за певні політичні „уступки" з його сторони — піти знову до залізничної служби, і працював в українській кооперації. В глибоко патріотичному дусі виховав Микола Падох усіх шестеро своїх дітей, з яких, як сказано, наймолодшою була бл. пам. Марія.

Найстарша дочка — це п-і Степанія Яворська, дружина адвоката і бувшого посла з УНДО до Варшавського Сойму, д-ра Олекси Яворського, тепер обидвоє з дітьми і внуками в Торонті, Канада. Друга й третя дочки, Ірина й Міра, перебувають тепер в „людовій" Польщі. Четверта доня, Володимира, проживає в Ню Йорку. Єдиний син і спадкоємець імени свого батька, — це адвокат і відомий громадський діяч в краю і в ЗДА, Ярослав Падох, головний секретар УНСоюзу.

Наймолодший з-поміж дітей „лемка з Бонарівки", бл. пам. Марії, судила доля пережити тернистий хрест на скитальщині, потім у цій країні ділити долю й недолю дружини українського священика й матері двоїх діточок, а врешті погаснути передчасно, в розквіті своїх літ, в розгарі громадської праці на терені Питсбургу.

Сл. п. Марія Падох - Харіщак

Покінчивши на Рідних Землях учительську семінарію, через свої безкомпромісові національні почування та за „гріхи" свого батька супроти польського режиму, не могла дістати державної праці у школі. Працювала як виховниця в українських дитячих садках у Стрийщині.

Милої вдачі, весела й рухлива, з'єднувала собі дитячі серця скрізь. Також любили її й високо цінили батьки-селяни. З приходом німецьких окупантів, покійна стала з ентузіязмом працювати, як учителька, в Завадці Морохівській біля Сянока. До її приходу в цьому забутому селі нашого Посяння, не було школи. Спершу вчила дітей в сільській хаті одного свідомішого ґазди, потому з питомою собі енерґією заініціювала будову народної школи і за деякий час, на найкращому місці села постала чепурна мурована школа. У ній Покійна вчила цілими днями, часто в матеріяльних злиднях, не лише молодь, але й дорослих, бо в селі можна було на пальцях однієї руки почислити грамотних людей. Уперше в цьому селі та в його околиці відбувались в цій школі різні національні свята, виступи, доповіді, все під проводом відданої вчительки.

Опісля, разом зі своїм мужем, о. Миколою Харіщаком, вчила вона в *двоклясовій* школі в с. Токарня, біля Буківська, Лемківщина. Відтак перейшли вони на зовсім відмінний терен громадської праці, в с. Теребінь, Грубешівського повіту. Там обидвоє пережили всі страхіття партизанської війни, чудом небес спаслися від тодішніх погромів над свідомим українським населенням, зокрема над нечисленною там нашою інтеліґенцією, зі сторони польських збройних ватаг. Потім — відома всім одисея в таборах Західньої Німеччини, переїзд до ЗДА, нещасливий випадок в дорозі до праці в Літтл Фолс, Н. Й.; далі два роки душпастирської праці її мужа в Ютиці, Н. Й., а накінець — десятилітній побут в Питсбурґу. Невтомна праця вдома, в „шапі", в громаді, виховання двоїх діточок Оксани та Ігоря, і решта суспільно - громадських і парафіяльних обов'язків, забрали багато енерґії та здоров'я Покійної.

Завжди усміхнена, привітна, вирозуміла, все дуже гостинна, втішалася пошаною в Питсбурґу й околиці. Не було більшої національної імпрези, щоб вона не взяла активної участи, часто в сірій „пікніковій" праці біля рядового жіноцтва, або в товаристві своїх численних приятельок по громадській роботі. Несподівано для всіх, трагічна недуга поклала її на шпитальне ліжко на кілька днів, була конечна операція, і несподівана смерть скосила цю ідейну особу. Рік тому, в половині березня, буквально вся українська зорганізована громада Питсбургу взяла участь у похоронах бл. пам. Марії. Спочила вона на парафіяльному цвинтарі УП-Церкви св. Володимира, важко оплакувана своїм мужем, о. Миколою, своєю донею Оксаною, тепер в коледжі, та сином - юнаком Ігорем, тепер в гайскулі, і всією своєю численною родиною з Канади і ЗДА. В своєму прощальному слові в церкві Всеч. о. М. Федорович, їхній добрий сусід і приятель, схарактеризував особу Покійної цитатою з творів Йогана Вольфґанґа Гете: „Життя, це велика, це завжди нова втома... Щасливий цей, хто не томиться".

Цих кілька фактів і спогадів про цю незвичайну жінку, вірну до смерти ідеалам своїх батьків, взірцеву виховницю молоді, зокрема ж для своїх дітей, яких рік тому так болюче покинула, нехай будуть нев'янучою китицею рож — на місце її вічного спочинку в Питсбурґу.

А. Ч.

ЗОРЯНІ ФАНТАЗІЇ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

щоб в його нутрі мала можливість самостійно і ні від кого незалежно існувати та людська колонія, яка вирушить в подорож. Бо, як сказано, триватиме вона кілька сотень років, і то при швидкості — 10 000 миль на секунду.

Ця швидкість у 1 000 разів більша, ніж та, якої треба, щоб подорожувати в нашій сонячній системі. І ця швидкість потрібна, щоб перейти шлях до зір, віддалених від нас на відстань десятьох світлових років. За нашим звичайним рахунком — за старим чи за новим календарем — треба буде на це щонайменше шістсот років.

Але найперше треба буде збудувати ковчег для міжпляиетарних подорожників — очевидно, знайшовши відповідний матеріял. Щодо матеріялу, кажуть вчені, то він знайдеться в так званій астероїдальній зоні. Це простір між Марсом і Юпітером, де кілька мільйонів років тому існувала якась пляиета, що з невідомих причин експльодувала. Може її мешканці забагато експериментували з атомовими бомбами і Той, хто відає всіма плянетами і зорями — мав уже того досить?

Факт, що з тієї плянети залишились, як кажуть астрономи, різної величини шматки, з яких найбільший має п'ятсот миль довжини. Отже, все, що наші нащадки мусітимуть зробити, це — залетіти на цей астероїд, заінсталювати на ньому потужні ракетні мотори і затягнути його в район Місяця, де він кружлятиме як місячний сателіт. Опісля, наступні покоління підготовлять цей астероїд до зоряної подорожі. Роботи вистачить на довший час...

Найперше треба буде видовбати нутро астероїда, потім побудувати в ньому міста, церкви, шляхи, летовища, фабрики харчів, поліційні станиці, податкові уряди, залізниці, театри, школи, футбольні грища (годі ж летіти шістсот років і не ходити на змагання щонеділі!). В той час людина матиме вже такі джерела енерґії, що не треба буде великого труду, щоб все це зробити. Вкінці закладеться відповідні атомові чи які там двигуни і можна буде рушити в далеку дорогу із швидкістю 10 000 миль на секунду!

Але, все таки, коли не брати до уваги теорії релятивности, треба буде сорок поколінь астральних піонерів, щоб довершити це діло. Ті, які перші вирушать в цю подорож, помруть, їхні, народжені вже в астероїді, діти переймуть їх завдання; потім їх заступить нове покоління і так далі — аж поки не мине більш-менш такий час, як минув на Землі між хрестоносними походами і заснуванням Об'єднаних Націй.

З далекого Місяця, колонії Землі, приходитимуть для подорожників в астероїді інформації люнарних астрономів, може хтось з ще дальшої Матері - Землі присилатиме привіт... А астронавти летітимуть у зоряні безвісті, згадуючи стародавні перекази про далеких кузенів з сонячної системи... Покоління минатимуть за поколіннями, поставатимуть нові теорії, ідеології, а може й релігії — а ковчег летітиме й летітиме з швидкістю 10 000 миль на секунду.

За кількасот років нащадки наших перших піонерів прибудуть на якусь плянету в іншій сонячній системі, поселяться там і може по якомусь часі захочуть вертатися „на батьківщину", на Місяць чи Землю.. А може залишаться як „старі еміґранти", і чекатимуть на „нових еміґрантів".

Якщо вирішать вони вертатися, то ще за кількасот років появиться на місячних і земних обріях старий - старезний астероїд, на якому не залишиться й сліду з останньої подорожі.

Коли подумати про це — в голові крутиться. Фантастично, правда, але чи не фантастичним здавалися ще кількадесят років тому орбітальні полети космонавтів?

Очевидно, все це можливе, якщо Той, що відає всіми зоряними просторами, у своїй всемогутності це дозволить...

НА ЗЛОБУ ДНЯ

„ПОСЛАНІЄ" СЕЛЕПКА ДО ШЕВЧЕНКА*)

(Сатира)

О, Батьку наш спільний! Пророче заповітний!
Чи чуєш ці слова? Чи знаєш?..
Сто років стукнуло уже, як Ти покинув „джаб" —
А „сеньйоріті" у нас все більше й більше маєш..

Одна біда: не все, що Ти тоді писав,
Не всі Твої „Послання" і „Заповіти"
В нас актуальними лишились дотепер. —
І ось на деякі від нас Тобі одвіти:

Скарає, кажеш, Бог усіх, хто матір забува...
Вей... а як знайшлася інша мати?...
Це, бачиш, край такий, що тут тобі усе —
Від прізвища й до мами — можна „ченчувати"...

Найменшого велиш Ти брата обнімать...
Від слів таких Твоїх ми спантелику збиті...
У нас малого брата взагалі нема —
У нас самі великі...

А вже хіба ніхто не зважиться сказать,
Що і великих ми не вміємо обнімати...
В обійми міжпартійні ми як впадемо собі —
То кості починають аж тріщати..

Боїшся Ти, щоб ми на небо не п'ялись,
А то не знатимемо потім, хто ми...
Нема страху за те. Коротко я скажу:
На всякий раз Тобі не „боми"!

Прийди сюди з висот, уважно обдивись
„Гавзи" і „кари" наші і мотори,
То й сам побачиш Ти, що сіль ми є землі
І справи нашої амбасадори.

Не силу слів пустих — твердий ми капітал
Везти збираємося в Україну...
А за таке то вже простиш нам всі гріхи —
Бо ж треба буде відбудовувать р у ї н у...

Тож кинь лякати нас, щоб схаменулись ми,
„Во лихо буде"!!... Не гни юра!
Ми тут за пазухою в Бога живемо,
І на всі лиха в нас — „інсюра"!..

А з „Заповітом" Ти біду собі знайшов...
Не штука „Уставайте" — нас із ліжка бичувати!..
У нас з ідеєю новою хто іде —
То мусить сам її у діло повертати.

Тож Ти вставай — не ми — вусатий Батьку наш!
Кайдани з нас порви і волю дай у дарі!
А ми уже колись — як буде все „окей" —
Окропимо її святочно в барі!..

О. Син

*) Стосімнадцять років тому Шевченко написав своє відоме „Посланіє" до мертвих, живих і ненароджених земляків своїх в Україні і не в Україні сущих. Тепер містер Селепко, тобто за океаном суща, в океані матеріяльного добробуту загублена українська людина, яка все знає, ніяких авторитетів не визнає і всі проблеми одним махом розв'язує — пише своє „Посланіє" до Шевченка.

Про Братство св. Варвари у Відні

У „Свободі" з 6-го жовтня 1961 р. появилася стаття п-і Леоніди Вертипорох п. н. „І. Павликовська про свої відвідини в Европі". Авторка цієї статті передає враження й спостереження п-і І. Павликовської з провірки діяльности жіночих організацій в европейських краях. Цими враженнями й спостереженнями поділилась п-і Ірина Павликовська 12-го вересня 1961 з численно зібраним жіноцтвом і взагалі громадянством міста Торонта в Канаді.

Між іншими подала п-і Павликовська свої враження й спостереження про Австрію, чи радше про сам Відень, а які, на жаль, не відповідають дійсному станові речі, та які, мабуть, походять з невідповідального джерела, (про що маємо право думати) та мають тенденційний характер. З уваги на те Президія Українсько - Католицького Братства ім. св. вмч. Варвари вважає доцільним поінформувати українське громадянство у вільному світі про наше Товариство.

Українське Католицьке Братство ім. св. вмч. Варвари засноване в 1860-тих роках, як найстарше українське-католицьке товариство поза Рідними Землями — в цьому році відзначатиме своє 100-річчя. Після окупації Австрії переможцями останньої війни Братство знову відновило у 1955 р. часово припинену діяльність. Наше Братство під цю пору нараховує 160 членів. Звичайним членом може бути українець - католик. Братство діє на основі за благословенням церковної ієрархії, потвердженого статуту. Діяльністю Братства проводить вибрана на Загальних Зборах управа, складена з десяти членів і голови. Згідно зі статутом назовні репрезентує Братство Президія, в склад якої входять: о. парох, голова і І-ий містоголова. Статутова діяльність іде в двох напрямках: церковно-релігійному та національно-культурному.

За шість останніх років зорганізовано п'ять прощ до відомого відпустового місця — Маріяцелю в Альпах. На деяких з цих наших прощ були на запрошення Братства приявні: декан Кардинальської Колеґії Й. Ем. Кардинал Тіссеран, Кардинал Ф. Keніґ, ВПреосв. Кир Іван Бучко, деякі австрійські міністри та державні достойники, не згадуючи вже про багатотисячні маси неукраїнських прочан, які прислухувались до українських літургічних мелодій та чули прекрасні проповіді про Українську Церкву та народ у німецькій мові. Коротко, прощі до Маріяцель мають не тільки церковно-релігійний характер, але теж і національно - маніфестаційний. В цих прощах брали участь, крім українців з Австрії, теж і українці з Німеччини, Франції, а навіть і з Канади.

Щорічно Братство влаштовує Шевченківські концерти-академії, як теж влаштувало академію - концерт у Роковини Івана Франка, має відбутися академія в Роковини М. Шашкевича. Крім цього був цілий ряд інших церковно-національних імпрез, концертів тощо, а саме: в пошану Слуги Божого — Митрополита Андрея Шептицького, щорічно заходами Братства організовані святкування Першого Листопада, спільне „Свячене" та „Просфора" для української громади Відня, українські „Вечерниці", день св. Миколая чи „Ялинку" для дітей. Всі наші імпрези завжди відзначалися щироукраїнським і родинно - громадянським характером, про що найкраще свідчила численна участь.

Згідно зі статутом, Братство піддержує церковний хор при церкві св. Варвари, який сьогодні під проводом відомого українського композитора й диригента — проф. Андрія Гнатишина осягнув такий високий мистецький рівень, що вважається одним із найкращих загально - віденських хорів, як теж і посеред усіх українських хорів у вільному світі. Доказом цього хай послужать досі наспівані нашим хором платівки, а саме: „Св. Літургія", — вперше награна повністю в нашій музичній історії — видана видавцем п. М. Денисюком у Шикаго і відома посеред українського громадянства як „Віденська Служба Божа". Крім цього наш хор наспівав на платівки „Народні пісні", „Церковні Пісні", „Коляди" і „Воскресні пісні та гагілки" — видання п. В. Ільчишина в Клівленді. Цією своєю творчою діяльністю, що остається для майбутніх поколінь, наш хор збагатив українську музику, церковну і національну, культуру, — і тим самим можна б сказати, що Український Відень став хоч у частині „центром певної творчої галузі української культури та мистецького життя".

Хор наш від останніх кількох років співає в різних церквах латинського обряду наші Служби Божі, де дає концерти української релігійної музики. В самому Відні відспівано досі 32 Служби Божі, не рахуючи вже й поза Віднем, як в катедрах Зальцбургу, Лінці і Ст. Пельтені. Великою українською церковно - національною маніфестацією була наша Архиєрейська Служба Божа у віденській катедрі св. Стефана, що її відслужив ВПреосв. Архиєпископ Кир Гавриїл Букатко з нагоди закінчення „Тижня молитов за успіх Вселенського Собору та з'єдинення Церков". Цей „Тиждень" у Відні відбувся за ініціятивою та організацією нашої парохії св. Варвари. За організацію та переведення цього „Тижня" св. Отець Іван XXIII подарував нашому о. парохові — ВПреп. о. д-рові Орестові Купранцеві, ЧСВВ свій портрет із власноручним підписом, і срібну свою ювілейну медалю; такі медалі одержали д-р Маркіян Дзерович — голова Братства, дир. Юрій Плешкевич — І-ий містоголова та проф. Андрій Гнатишин — диригент та культурний референт Братства.

Ці Служби Божі з їхнім мистецьким церковно - хоральним співом дали не тільки змогу познайомитися десяткам тисяч австрійським громадянам з гарними українськими церковними напівами та обрядом, але зробили більше добра українському імени, ніж може нераз багаторічна акція багатьох наших національних організацій. Треба зазначити, що з нагоди цих Служб Божих роздавано літературу у формі летючок, що містили в собі інформації про Українську Церкву та Народ. Австрійська преса відзначала ці моменти статтями, висказуючи своє захоплення та признання. Згадаємо ще деякі, може незначні, моменти, як хоч би цей факт, що австрійське державне радіо знову звернулося на домагання австрійських радіослухачів до нас із проханням, щоб наш хор дав концерт наших коляд на Святвечір. Другий такий момент мабуть теж не без значення, що ректорати трьох Духовних Семінарій в Австрії в минулому році звернулися до нас із проханням, щоб наш диригент — проф. Андрій Гнатишин приїжджав і вчив нашого літургічного співу латинсько - австрійських студентів теології. І треба направду подивляти цих неукраїнських студентів, які вивчили та співали самі наші Служби Божі.

„Із залишених в Австрії наших людей не мaгато має працю", — твердить п-і Павликовська. Вдійсності однак небагато не має праці. Ті, що не мають праці, то це переважно хворі або у віці, в якому закон не дозволяє працювати. Але вони забезпечені державною чи міською пенсією або рентою.

Названий п-ею Павликовською — Український Жіночий Союз, „що його відновила і очолила д-р Зощук-Прісневська", мав би мати на терені Австрії „ще три осередки, при яких зорганізовано навчальні станиці для дітей". Нам, що живемо в Австрії, про це якось зовсім не відомо, і ми дійсно раді б були дізнатися, де ці осередки навчання, хто їх веде й скільки дітей нараховують.

Жіноча Секція Братства під умілим і авторитетним проводом п-і Ольги Левицької нараховує свідомих і активних членок — 90. Жіноча Секція проявляє багато праці в усіх імпрезах і святах у Відні. Жіночий Союз не може похвалитися навіть третиною того числа членів, що його має Жіноча Секція Братства.

Культурний реферат Управи Братства очолює проф. Андрій Гнатишин. В діяльність цього реферату входить, крім хору, ще аматорський драматичний гурток і танцювальна група, над якою провід має п. Михайло Останчук, талановитий балетмайстер. Ця танцювальна група нашої молоді Братства кількакратно виступала в наших мальовничих народних строях у Відні та поза ним, як теж мала виступ під час академії в честь Й. Ем. Кардинала Тіссерана.

Фінансову сторінку діяльности Братства творять виключно власні фонди без жадної помочі збоку. На власні фонди складаються членські вкладки, які члени свідомо й й карно, в міру своїх матеріяльних спроможностей, вплачують. Щоб могти давати допомоги деяким дійсно потребуючим у Відні, то мусів о. парох вистаратися в віденській Архидієцезії допомоговий фонд для допомоги українцям.

Братство має свою домівку, в якій проводяться проби хору при новозакупленім фортепіяні, приміщується братська бібліотека, відбуваються засідання Управи Братства та Жіночої Секції Братства, навчання української парохіяльної шкілки, реферати для членів Братства тощо. „Братство при церкві св. Варвари, що його очолює д-р Дзерович. Гуртуються переважно самі старші громадяни", — написала п-і Павликовська. Це не відповідає дійсності, хоч не будемо подавати метрики кожного члена, бо в Братстві є згуртована теж і молодь, яка виявляється доволі активною, бо навіть два студенти є членами Управи Братства.

„Відень не став центром українського життя", — написала п-і Павликовська. Та це не є зовсім вірне. Якщо б п-і Павликовська була переговорила з українськими громадянами Відня, які очолюють всі українські організації, то напевно мала б інші і правдиві „враження та спостереження".

Діяльність нашого Товариства в засаді виключає всякі політичні і партійні тенденції, керується загально українськими національними засадами, спертими на християнській етиці.

Президія
Українського Католицького Братства ім. св. влмч. Варвари у Відні
о. д-р Орест Купранець, ЧСВВ — парох
д-р Маркіян Дзерович — голова
дир. Юрій Плешкевич — містоголова

ОГОЛОШЕННЯ ВІДДІЛІВ Українського Народного Союзу

СЕРЕДА, 14-го БЕРЕЗНЯ 1962:

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Збори Відд. 450, в залі ч. 23 (домівка Об'єднаного Комітету), в Українському Народному Домі, при 140 Друга Евеню в Ню Йорку. Початок в год. 7:30 веч. — Управа Відділу.

П'ЯТНИЦЯ, 16-го БЕРЕЗНЯ 1962:

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. Дж. — Збори Т-ва „Українська Січ", Відд. 170, в год. 6:00 веч., в УНДомі, при 90 Фліт вул. — І. Грабар, секр.

Три дитячі імпрези в Ню Йорку

Три чергові неділі принесли нашим дітям у Ню Йорку три цікаві імпрези.

Першу імпрезу зорганізовано 28-го січня за почином Батьківського Комітету при Музичному Інституті. Це була забава - костюмівка з невеличкою мистецькою програмою. Оркестра учнів Музичного Інституту під керівництвом директора В. Цісика відіграла низку колядок у супроводі співу присутніх на залі. Учні школи танку і ритміки О. Гердан виконали в'язанку ритмічних вправ зі співами, а потім танці: „Музика грас" (вальс), „Танець зірок" або „Щасть Боже" (прем'єра танку, композиція О. Гердан), „Гопак" (уколо) та „Кривий танець". Виведені танці викликали у глядачів захоплення. Програму імпрези збагатила дитяча сценка, яку під керівництвом пані Хоманчук виконали учні Музичного Інституту. Після того діти бавилися свобідно, ведені панями з Батьківського Комітету.

Другою імпрезою була дитяча забава у школі св. Юра, 4-го лютого. Організаторка забави пані А. Книш, для виконання мистецької частини програми запросила оркестру Музичного Інституту під управою директора В. Цісика і школу танку О. Гердан (група при школі св. Юра і група при Музичному Інституті). Приявні на залі Всечесніші Отці, Преподобні Сестри, вчительський збір та голова Батьківського Комітету пані Косович висловлювали признання і подяку керівникам і виконавцям першої частини імпрези за гарно підготовану і виконану програму.

Третю з черги імпрезу влаштувало пластове юнацтво зі своїми сестричками і братчиками під керівництвом пані Є. Гойдиш.

Першою і основною точкою програми була інсценізована казка п. н. „У княжому дворі". Пластова провідниця п. Є. Гойдиш словом і розповіддю — імпровізованою на основі тих строїв, у яких діти приїхали, — зосередила увагу дітей різного віку і різних зацікавлень, тих дітей, що до Пласту належать, і тих, що не належать, і принесла всіх тих дітей у світ казки, у світ гарний, небуденний, у світ рідний, український. На залі було тихо, всі діти слухали, казкою були зачаровані.

Головною постаттю в казці був маленький хлопчина, який, наслухавшись від діда - рибалки про українських князів, захотів побачити княжий двір. А дорога у княжий двір вела лісами, полями... Ідучи, хлопчина той бачив червону зозульку, лисенятко, ведмедятко, очайдушків, метеликів, та різні, преріпні квіти, і лісові, й городні, і польові... Як відчинилася брама і хлопчик-мандрівник із добродушком-провожатим увійшов на звідний міст, цікавість дітей зросла ще більше. Діти побачили велич княжого двору, — дивилися на князя, на його дружинників, отроків, вартових..., дивилися на чужинецьких представників, на французьких і грецьких, на еспанських і німецьких... А як діти надивилися і на червону калину, що росла біля княжого двору, тоді князь зі своїм почотом приймав дефіляду, в якій потім узяли участь усі діти.

На новацьку костюмівку привезли своїх дітей також деякі батьки з Джерзі Сіти та з Нюарку. Організовано прибула Пластова Група Йонкерс. Цікавою імпрезою і багатством стилевих строїв були захоплені не тільки діти, але й численна публіка, яка, хоч і не мала вигідних місць, усе ж таки дуже часто оплескувала дітей, що брали участь у програмі.

М. Н.

Аденауер песимістично оцінює шанси Женевської конференції

Бонн. — 86-літній західньо - німецький канцлер Конрад Аденауер не скриває свого песимістичного підходу до недалекої Женевської конференції роззброєння та випереджуючих її нарад трьох міністрів закордонних справ: ЗДА, СССР і Британії. Німецькі керівні кола збентежені відмовою збоку президента Франції де Голя вислати до Женеви хоч би свого обсерватора, бо вони сподівалися, що французький міністер буде заступати найкраще західньо - німецькі погляди на справу розв'язання проблеми Берліну та міжнародного роззброєння. Німецькі політичні кола завжди почуваються ніяково, коли про Німеччину й Берлін починають говорити тільки ЗДА, Британія й СССР. Аденауер завжди противиться в'язати справу Німеччини із справою европейської безпеки, бо він лякається, що всі совєтські проєкти на демілітаризацію середньо - европейської смуги, створення безатомової смуги і т. д., у практиці були б дискримінуванням Німеччини та стяганням її до ряду другорядних державно - політичних чинників. Міністер оборони Франц Йозеф Штравс заявив одверто, що „ще не наспіла вирішна година" для вирішення справи з'єднення Німеччини і тому нічого доброго та нічого важливого від Женевської конференції не можна сподіватися.

Короткі вістки

● На летовищі в Банґкоку, столиці Сіяму в південній Азії, на спеціяльній церемонії американський шарже д'аффер Леонард Унґер передав сіямській генералиції 24 американських джетових бомбардувальників типу Ф-86 „Сейбр" і 8 вишкільних джетів Т-37В. Американський уряд обіцяв Сіямові прискорити доставу новітньої зброї з уваги на зріст комуністичної небезпеки в Південній Азії.

● 103-річний Джекоб Віблер із Портленду в Індіяні відзначив 103-народини заявою про те, що видається більйони долярів на космічні подорожі, але ніхто не знає, чи ці високі видатки колинебудь виплатяться.

● Індійський прем'єр Джавагарлал Неру запросив до Індії короля маленької гімаляйської держави Магендру, після того, як Магендра прислав депешу з ґратуляціями з приводу перемоги Конґресової партії Неру в недавніх виборах в Індії. Індійська преса гостро атакувала була короля Магендру за переворот, що він його зробив в минулому році, виарештувавши прем'єра і міністрів та перейнявши в свої руки диктаторську владу.

Спорт

ПЕРЕД ЗАГАЛЬНИМИ ЗБОРАМИ УСК-У

Як уже повідомлено, Український Спортовий Клюб в Ню Йорку скликає на 17-го березня ц. р. свої річні звичайні загальні збори. Звичайно, кожні громадські збори тут на еміграції не втішаються ані великою популярністю ані великою присутністю свойого членства. Сірий громадянин уважає всякі збори непотрібним тягаром та оминає їх, бо, мовляв, його можуть вибрати до управи, а тоді сиди цілий рік на безплатній громадській роботі. Очевидно, що тут і там трапляються вийнятки. Подібне діється в УСК-у. Люди, що могли б посвятити цій установі бодай кілька годин свойого вільного часу в тиждень чи в місяць, бояться навіть дискутувати справу загальних зборів та вибору до управи клюбу. Бо це тягне за собою досить невигідні обов'язки: ходити на засідання, чи за збіркою на ту чи іншу потребу, клопотатися командами копаного м'яча, відбиванки і т. д. Мимо цього не можна сказати, щоби загал не інтересувався справами товариства. Противно, заінтересування велике. Можна чути голосні дискусії, докладно аналізуються кожні змагання з таким кінцевим ефектом, що в усьому винна управа клюбу, якщо цій або другій команді не пощастить на грищі. Це є одначе наявним доказом, що загал боліє невдачами клюбу, та радіє його успіхами.

Громадська робота не є монополією одиниць. Вона по своїй назві є ділом загалу. Тому до праці клюбу мусить приглянутися та включитися загал, бо ж це товариство є на службі загалу. Ціллю цих рядків не є ще більше відстрашити усіх тих, що досі стояли з боку, але запросити на загальні збори УСК-у усіх, кому доля цього товариства не є байдужою.

Перед УСК-ом, як першим українським спортовим товариством по цім боці океану, стоять великі завдання. Ми завважуємо, що балянс впливу на нашу молодь діє на некористь УСК-у. Велике місто із своїми привабами робить послідовно свою нищівну роботу. Деяку частину нашого молодняку можна б ще прикріпити при наших організаціях, якщо б знайшлися охочі люди виконати цю роботу. І роботи було б не багато, якщо б її поділили поміж більше число людей. Дальше, перед усківськими командами копаного м'яча виринають важливі справи до вирішення, а саме на яку дорогу ступити: чистого аматорства, чи професіоналізму, чи триматися золотої середини, що надалі робити із спортовим майданом, як його розбудувати, якими засобами і для яких цілей! Це для прикладу лише кілька справ, які ждуть вирішення. А їх вирішити мусить увесь загал членства. Евентуальні рішення буде вже виконувати управа клюбу. Тому обов'язком кожного є прийти на збори, спільно обговорити ці проблеми та докласти усіх зусиль до їх успішного вирішення. А першим кроком до цього мусить бути активна участь у загальних зборах, а дальше активна участь в усіх задумах товариства.

Д-р І. Сєрант,
голова УСК-у.

● Східньо - німецькі комуністи відкрили на кордоні між Західнім і Східнім Берліном митну станицю з усіма прикметними рисами кордонної станиці. Східньо - німецькі комуністи визнають здвигнений ними мур ганьби за „остаточний державний кордон".

ТАРЗАН, ч. 4803. Горила атакує!

Жінка продовжувала. — Мені сказали, щоб я сховалася в кущах, коли вони [illegible]...

— Нагло вітер змінив напрям. Ніздря горили поширилися, коли він почув ворога.

Негайно тварюка випростувалася, рикнувши. Вона вдарила себе по могучих грудях і [illegible]!